

Список бібліографічних посилань

1. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) : від 10.12.1948 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 20.10.2019)
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : від 16.12.1966 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 20.10.2019).
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : від 16.12.1966 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення: 20.10.2019).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 : із змін, внес. Протоколом № 11 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 20.10.2019)
5. Конституційне право України : підручник / за ред. В. М. Тодики, В. С. Журавського. Київ, 2002. 544 с.
6. Про громадянство України : закон України від 18.01.2001 № 2235-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14> (дата звернення: 20.10.2019).

Одержано 01.11.2019

УДК 347.43(477)

Вікторія Віталіївна РАССКАЗОВА,

старший викладач кафедри цивільного права

та процесу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ВІДСТУПНОГО В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Інститут відступного є порівняно новою конструкцією в теорії та практиці вітчизняного цивільного права, використання вказаного механізму припинення зобов'язання набуває все більшого поширення, адже відступне є гнучким інструментом ефективного врегулювання цивільно-правових відносин, захисту прав та законних інтересів боржника і кредитора у такий спосіб, що дозволяє припинити цивільне зобов'язання незалежно від наявності чи відсутності факту неналежного виконання чи невиконання зобов'язання боржником, запобігаючи можливим майновим та немайновим втратам та орієнтуючись на інтереси учасників. Втім, будучи дієвим інструментом регулювання цивільно-правових відносин в умовах реального існування свободи договору, практика застосування цього правового інституту виявила спірні питання, пов'язані з використанням відступного в цивільному обороті, що, у свою чергу, потребує окремого вивчення.

Відступне відомо цивілістиці ще з часів Стародавнього Риму. Але у вітчизняному цивільному законодавстві воно знайшло своє закріплення тільки в 2003 році в Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) [1] і є мало дослідженим в юридичній науці. Тільки одна стаття ЦК України, – ст. 600 присвячена цьому способу припинення зобов'язань, і говорить про те, що зобов'язання припиняється за згодою сторін внаслідок передання боржником кредиторіві відступного (грошей, іншого майна тощо). Розмір, строки й порядок передання відступного встановлюються сторонами (ст. 600 ЦК України). Подібна стислість в регулюванні сприяє помноженню кількості конкуруючих поглядів на природу і механізм дії відступного. І саме це породжує неоднозначне розуміння сутності відступного, різну практику відповідного правозастосування та, як наслідок, призводить до спрощення форм застосування відступного.

Вважаємо, відступне є автономною підставою припинення зобов'язання, з притаманними їй особливими істотними ознаками, а не видом чи складовою припинення за домовленістю, про що також свідчить обґрунтований порядок та техніка нормативного закріплення вказаної підстави. Зокрема, законодавець закріпив відступне окремим положенням (ст. 600 ЦК України). Припинення зобов'язання за домовленістю сторін (ч. 1 ст. 604 ЦК України) є окремим випадком припинення юридичних зв'язків між сторонами на майбутнє. Однак, переваги відступного, як способу припинення зобов'язання не викликають сумнівів.

Слід зазначити, що припинення цивільного зобов'язання переданням відступного за угодою сторін є яскравим прикладом диспозитивності та приватної ініціативи в цивільно-правових відносинах, дозволяє сторонам незалежно від виду зобов'язання (договірний чи недоговірний), характеру поведінки сторін щодо реалізації прав та виконання обов'язків, що становлять зміст основного зобов'язання, орієнтуючись на власні інтереси, на основі вільного волевиявлення, узгодивши розмір, строки і порядок передання відступного припинити у вигідний для себе спосіб небажаний юридичний зв'язок.

Вважаємо, запровадження в цивільне законодавство даної юридичної конструкції забезпечує реальне втілення особливих рис цивільних правовідносин: юридична рівність усіх учасників відносин, їх вільне волевиявлення та майнова самостійність. Безумовно, використання відступного демонструє реалізацію такої фундаментальної засади цивільного права як свободи договору. Так, законодавець не обмежує сторін у виборі предмета відступного, закріплюючи невичерпний перелік майнових цінностей у якості відступного (рухомі, нерухомі речі, майнові комплекси підприємств, майнові права, і, навіть, виконання робіт, надання послуг); застосування відступного допускається для припинення будь-яких зобов'язань та на будь-якій стадії розвитку зобов'язальних правовідносин. Так само законодавець не вимагає, щоб відступне було надано саме боржником. Тому можемо дійти висновку, що відступне може надаватися як боржником, так і третьою особою, яка не є стороною в зобов'язанні.

Саме з урахуванням вказаних особливих сутнісних ознак відступного сторони зобов'язання мають можливість вирішити питання про припинення правових зв'язків між собою, уникнувши можливих втрат, та у випадках, коли застосування інших підстав припинення зобов'язання з огляду на зміст зобов'язання суперечить чинному законодавству або інтересам однієї/обох сторін (наприклад, коли застосування новації або зарахування є неможливим, а прощення боргу – недоцільним тощо).

Висновок. Передання відступного за угодою сторін є самостійною підставою припинення зобов'язання. З огляду на притаманні цьому інституту особливі риси, застосування сторонами відступного є яскравим прикладом диспозитивності та реалізації принципу свободи договору як фундаментального принципу цивільного права та гнучким інструментом як ефективного врегулювання цивільно-правових відносин, так і захисту прав та законних інтересів боржника і кредитора.

Список бібліографічних посилань

1. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2016 № 435-IV : у ред. від 04.11.2018 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 22.12.2018).

Одержано 30.10.2019

УДК 342.922

Сергій Анатолійович РЕЗАНОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7429-5273>

ЩОДО ОКРЕМИХ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У сучасних умовах реформування системи правоохоронних органів, зокрема Національної поліції, гостро стоїть питання відповідних ефективних змін під час здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Першою з проблемами в зазначеній сфері стикнулася новостворена патрульна поліція.

Відповідні зміни, які були прийняті та внесені вже в існуючі нормативно-правові акти поставили ряд проблемних питань як у теоретичній так і практичній сфері.

Так, зокрема у Кодекс України про адміністративні правопорушення внесено зміни щодо випадків, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається (стаття 258). Протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі, а також порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису). У передбачених випадках уповноваженими органами (посадовими особами) на місці вчинення правопорушення виноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення [1].

Також законодавець зауважив, якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа осперить допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається, то уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення, крім випадків притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185³ КУпАП, правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованих в автоматичному режимі, або порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису).

У той же час Кодекс України про адміністративні правопорушення (стаття 268) закріплює права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, де встановлено, що особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), встановлюються ст. 279¹ – 279⁴ КУпАП.

Виходячи з цих положень, водій має право ознайомитися з доказами його вини саме на місці вчинення ймовірного правопорушення.

Вище зазначені положення закріплені також в Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженою наказом МВС України від 07.11.2015 № 1395. А саме: у разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції України,